

Techniki uczenia

Temat: Co pomaga w zapamiętywaniu? – metoda ciekawskiego dziecka

Cel główny:

- zapoznanie uczniów z metodą ciekawskiego dziecka

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- określa sposób, w jaki dotychczas się uczył,
- wyjaśnia, czym jest hipokamp i jakie są jego funkcje,
- poznaje metodę zapamiętywania informacji na dłużej,
- charakteryzuje metodę ciekawskiego dziecka i potrafi ją wykorzystać.

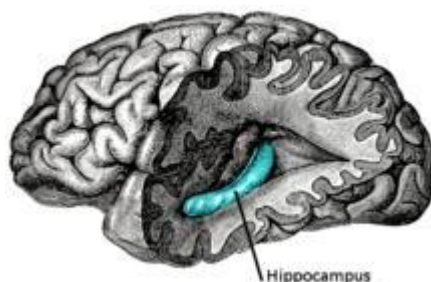
Czy zdarzyło Wam się kiedyś bardzo długo uczyć się na jakąś lekcję, opanować materiał i zdać go na zadowalającą ocenę? Mam nadzieję, że tak, ale czy dziś jesteście w stanie przywołać w swojej pamięci te informacje? Czy to nie frustrujące, że tak wiele czasu poświęciliście na przyswojenie tych treści, a teraz możecie powiedzieć niewiele więcej, niż: „no, coś było, coś takiego mieliśmy”?

Może nawet poczuliście się zażenowani, gdy w „Milionerach” padło pytanie, na które teoretycznie powinniście znać odpowiedź, bo przecież to było na lekcji... a jednak zupełnie nie pamiętacie, nie jesteście pewni, wahacie się...

Zapewniam Was, że nie tylko Wy macie takie doświadczenia. Uczyliście się czegoś tak długo, tak pilnie, tak wiele czasu i energii poświęciliście na to, a teraz niewiele pamiętacie? By ustalić przyczynę cofnijmy się do momentu, w którym przygotowywaliście ten materiał. Jak to było?

Może to „uczenie się”, to właściwie wyłącznie przeczytanie dwudziestu stron z podręcznika przed sprawdzianem? Może przejrzenie notatek z lekcji? Może dostaliście gotowce od znajomych, którzy najważniejsze treści wynotowali za Was? A może sami, z wielkim trudem przygotowaliście te notatki i wkuwaliście do głowy wszystko to, co zapisaliście? Brzmi znajomo?

Czy nie szkoda zaangażowania i czasu na to, by tylko „zakuć, zaliczyć i zapomnieć”? Skoro przed nami jeszcze wiele nauki, czy nie warto zastanowić się jak to robić, by przynosiło długotrwały efekt? Jak zatem się uczyć, skoro metody, które do tej pory stosowaliście nie były wystarczająco skuteczne?

Spójrzcie, oto hipokamp. Ten mały fragment naszego mózgu odpowiada za orientację przestrzenną, ale także za przenoszenie informacji z pamięci krótkotrwałej do długotrwałej. Możemy wykonywać ćwiczenia, które będą wpływały na jego rozmiar, a co za tym idzie na jego skuteczne funkcjonowanie.

Jak sądzicie? Czy jeśli pokażę Wam, jak świetnie pływam i przekażę informacje teoretyczne na ten temat, a Wy po prostu wejdziecie do wody i będziecie poruszać się w podobny sposób, to będziecie potrafili pływać? A czy jeśli zachorujecie i po dwóch tygodniach będziecie próbowali odtworzyć ruchy z pierwszej lekcji, to jesteście przekonani, że pamięć Was nie zawiedzie? Co zatem odpowiada za to, jak zapamiętujemy informacje? Odpowiedzią są metody wspomagające proces trwałego przechowywania informacji oraz wydobywania ich w odpowiednim momencie. Przez kilka kolejnych lekcji zapoznam Was ze sposobami, które sprawią, że będziecie zapamiętywać informacje na dłużej.

Żadna z metod nie jest uniwersalna, właściwa dla każdego i pozwalająca zapamiętać każdy rodzaj informacji. Warto jednak je znać i wypróbować, żeby wybierać najskuteczniejszą w danym momencie. Oto pierwsza z nich:

METODA CIEKAWSKIEGO DZIECKA

Czy zdarzyło Wam się kiedyś rozmawiać z kilkulatkiem, którego interesowało absolutnie wszystko? Może tacy kiedyś byliście, ale już nie pamiętacie... Powracające pytanie: „A dlaczego?” może wyprowadzić z równowagi, zwłaszcza wtedy, gdy pytanie dotyczy kłopotliwego tematu, albo szczegółów, które nigdy nas nie zastanowiły. Do czego jednak może Wam się przydać taka metoda? Pomoże zapamiętać zagadnienia, które są prezentowane w formie tabel, list czy zbiorów różnych faktów, krótko mówiąc takich, o których zazwyczaj myślicie: „To trzeba wykuć”.

W jaki sposób? Przyjrzyjmy się badaniom. Już w latach 70. XX wieku przeprowadzono badania, które miały wskazać, czy wytłumaczenia, które mogą stanowić odpowiedzi na ciekawskie, dziecięce pytania wpłyną na zapamiętywanie. W tym celu poproszono uczestników o zapamiętanie faktów, które dotyczyły zmyślonych ludzi, np.:

Głodny człowiek wszedł do samochodu.

Silny człowiek pomógł kobiecie.

Odważny człowiek wbiegł do domu.

Po chwili zadano pytania w stylu: „Jaki człowiek wszedł do samochodu?”. Mając do zapamiętania kilkanaście zdań tego typu nie jest łatwo. 😊 W drugim etapie poproszono o rozwinięcie zdań tak, by cechy wspomnianych ludzi łatwo się kojarzyły i odpowiadały na pytania, które mogłoby zadać dziecko, np. „Mamo, a dlaczego głodny pan wszedł do samochodu?”. Zamiast odpowiedzi: „Bo tak”, można poszukać odpowiedzi, która sprawi, że dzięki niej lepiej zapamiętamy daną cechę:

Głodny człowiek wszedł do samochodu, aby pojechać do restauracji.

Silny człowiek pomógł kobiecie nieść ciężkie pakunki.

Odważny człowiek wbiegł do domu, by uratować dziecko z pożaru.

Czy możemy jednak powiedzieć, że jakiegokolwiek rozwinięcia tych zdań, gwarantują nam lepsze zapamiętywanie? Spójrzcie jeszcze raz:

Głodny człowiek wszedł do samochodu, który został kupiony po bardzo dobrej cenie.

Silny człowiek pomógł kobiecie nieść ciężkie pakunki w kolorze niebieskim i żółtym.

Odważny człowiek wbiegł do domu, by uratować dziecko z pożaru, po tym, jak cały dzień pływał w miejskim basenie.

Jak sądzicie? Jakie były wyniki? Tragiczne! Zbyt wiele nielogicznych elementów odwracało uwagę, przez co skuteczność kodowania informacji znacząco spadała. To przez to, że wyjaśnienia nie dotyczyły tego, o co uczestnicy zostaną zapytani, czyli np. „Jaki człowiek wszedł do samochodu?”. Zauważono zatem, że wytłumaczenie musi być ściśle powiązane z tym, co chcemy zapamiętać. Co więcej, warunkiem skuteczności jest to, że każdy sam doda wyjaśnienie, które jest dla niego sensowne. Przecież moje skojarzenia mogą być dla Was kompletnie nieczytelne. Dlatego tak ważne jest, żebyście szukali takich powiązań, które wspomogą Wasz system zapamiętywania.

Drugim sposobem bazującym na szukaniu kontekstu dla informacji, którą chcemy zapamiętać jest poszerzanie wiedzy. Wyobraźmy sobie, że chcemy zapamiętać, że stolicą Brazylii jest Brasilia. (Jak to? Nie: Rio de Janeiro? Albo: Sao Paulo?) Pozostaje zastanowić się dlaczego właśnie to miasto. Jak to się stało, że właśnie Brasilia jest miastem stołecznym?

Otóż szukając informacji szybko znajdziemy wyjaśnienie: Brasilia jest miastem, które całkiem niedawno zostało zbudowane od podstaw, w głębi kraju. Miało to udowodnić, że życie nie toczy się tylko u wybrzeży. Chodziło o pobudzenie gospodarki śródlądowej, ale także o to, by zbudować piękne i nowoczesne miasto. Niestety, po kilkudziesięciu latach okazało się, że to miasto stanowi właściwie siedzibę wielu instytucji, a nie jest miastem, które odgrywa najważniejszą dla kraju rolę. Ciekawe? Być może nie, może w ogóle Was to nie interesuje, ale czy zauważyliście kiedy zapamiętaliście, że to Brasilia jest miastem stołecznym? Można też prościej: „Brasilia jest stolicą Brazylii, bo Brazylijczycy chcieli pokazać, że ich kraj to nie tylko wybrzeże”. Ale czy wiedzieliście, że Sao Paulo i Rio de

Janeiro leżą na wybrzeżu? Jeśli nie, czy druga część zdania będzie stanowiła kontekst, który ułatwi Wam zapamiętanie? Czy nie łatwiej zapamiętacie kojarząc, że Brasilia to nazwa podobna do Brazylii? 😊 Wszystko zależy od Was.

Być może powiecie teraz: „Ok, zapamiętaliśmy tę stolicę, ale wyszukanie takich informacji jest bardziej pracochłonne, niż uczenie przez wielokrotne powtarzanie.” Badania dowodzą, że uczenie się tym sposobem jest wbrew pozorom porównywalne czasowo, ponadto pozwala także zdobyć dodatkowe informacje, które choć może nam się wydawać, że nie są ciekawe ani ważne, umacniają w naszej pamięci informację, o którą nam chodziło i sprawiają, że będziemy ją pamiętać dłużej. Pamiętajcie zatem, że chodzi o to, by zapamiętać na długo, a nie jak najszybciej.

Podsumujmy:

1. Zastanówcie się, jaki jest sens informacji, którą poznajecie. W tym celu wykorzystajcie pytania ciekawskiego dziecka: „Dlaczego?” lub „Jak to możliwe, że...”
2. Znajdźcie odpowiedzi na swoje pytania. Czasem wcale nie trzeba daleko szukać, tylko przeczytać informacje dołączone do zagadnienia.
3. Lepiej zapamiętacie informacje, które są dla Was racjonalne, logiczne i prawdziwe.
4. Połączcie nowe informacje z wiedzą, którą już macie. Łatwiej zakotwiczycie świeżo poznane informacje.
5. Zadawanie ciekawskich pytań wbrew pozorom nie wydłuży czasu zapamiętania informacji, ale sprawi, że będziecie je pamiętać o wiele dłużej.
6. Pamiętajcie jednak, by trzymać się głównych wątków i nie przeładować się wiedzą. Skupcie się na tym, by dobrać takie informacje, które są wsparciem do zapamiętania tego, co jest najistotniejsze. Dzięki temu, to one mimochodem zostaną w Waszej pamięci na dłużej.

Ćwiczenie

Wybierzcie zagadnienie z jednego przedmiotu, które moglibyście spróbować opanować tą metodą. Może biologia albo geografia? Spróbujcie dobierać skojarzenia udzielając krótkich odpowiedzi (Jaki człowiek wsiadł do samochodu?), albo wyszukując dodatkowy kontekst (Brasilia). Powodzenia 😊